

Vesitalousoikeudesta

Ari Ekroos
Talousoikeuden professori
Aalto-yliopisto

prof. Ekroos

1

1

SISÄLTÖ

- Vesitalousoikeus
 - Lainsäädäntö
 - Vesioikeuden perusteita

- Suhde puhtaansiirtymän hankkeisiin?
 - Mitkä puhtaansiirtymän hankkeet tarvitsevat todennäköisesti vesilain mukaisen luvan

2

Vesioikeus

- Vettä, vesialueita ja vesitaloutta koskeva sääntely
 - Vedenkäyttö, vedeltä suojautuminen, vesienkäytön suunnittelu ja vesien suojelu
- Laaja merkitys
 - Omistus- ja kiinteistöjärjestelmä, maankäytön suunnittelu
 - Ympäristönsuojelu
 - Asema eri säädöksissä (YSL, LSL, TSL, YVAL, KalastusL, VHL, VHJL)
- Suppea merkitys
 - Vesiluonnonvaran käytön järjestäminen, vesitalous

3

Lainsäädäntöä

- Vesilaki 587/2011 (ja Vesiasetus 1560/2011)
 - VESITALOUSASIAI
- Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 1299/2004
 - SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄ, VEDEN LAATU
 - Valtioneuvoston asetus vesienhoidon järjestämisestä 30.11.2006/1040
 - Valtioneuvoston asetus vesienhoitoalueista 12.2004/1303
 - MUUTOSEHDOTUS EDUSKUNTAKÄSITTELYSSÄ: POIKKEUKSET JA WESER
- Ympäristönsuojelulaki 527/2014
 - JÄTEVEDEN VESISTÖÖN PÄÄSTÄMINEN JA POHJAVEDEN SUOJELU PILAANTUMISELTA
- Laki eräiden vesirakennustehtävien hoitamisesta 1970/426 – EI KÄYTÄNNÖN MERKITYSTÄ
- Laki Suomen aluevesien rajoista 1956/463
- Laki Suomen talousvyöhykkeestä 1058/2004
- Laki eräistä vesien käyttämisestä varten myönnettävistä oikeuksista 1961/266
 - VESILAIN VALTUUSLAKI (VJ 67 §)
- Patoturvallisuuslaki 2009

4

Lainsäädäntöä (2)

- Laki , sisältävä määräyksiä välirajasta vedessä [ja vesialueen jaosta] 1902/31
- Laki oikeudesta yleisiin vesialueisiin 1966/204
 - YLEISET VESIALUEET KUULUVAT VALTIOLLE
- Laki oikeudesta yleiseen vesialueeseen Ahvenanmaan maakunnassa 1966/205
- Merensuojelulaki 1994/1415
 - ALUEVESIEN ULKOPUOLISET ALUEET
- Koskiensuojelulaki 1987/35
 - LUETTELO SUOJELLUISTA ALUEISTA
- Laki Ounasjoen erityissuojelusta 1983/703
- Laki Kyrönjoen erityissuojelusta 1991/1139
- Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä 1979/300

5

Lainsäädäntöä (3)

- Vesihuoltolaki 2001/119
 - VESIJOHDOT JA VIEMÄRIT, VESIHUOLTOLAITOKSET, TALOUSVESI
- Laki vesihuollon tukemisesta 2004/686
 - Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta (56/1980) - kumottu
- Laki luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista (1015/1977)
- Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta (947/1997)
- Laki Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta (1331/1991)
- Laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta (284/1983) – KUMOUTUU
- Laki tulvariskien hallinnasta (620/2010)

6

Kansainvälisiä sopimuksia

- Monenkeskeisiä sopimuksia (esim.)
 - Vuoden 1992 Itämeren merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimus, 2/2000 (uusi sopimus)
 - Yleissopimus maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä, SopS 71/1996
 - Kansainvälinen yleissopimus alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä (MARPOL) 51/1983
 - Yleissopimus aluksista ja ilma-aluksista tapahtuvan jätteen mereen laskemisen aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemiseksi 36/1979
 - Yleissopimus jätteen ja muun aineen mereen laskemisen aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä 33-34/1979
 - Sopimus Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä yhteistyöstä koskien toimenpiteitä meren öljyvaarasta vastaan 41/1971
- Kandenvälisiä sopimuksia: (esim.)
 - Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus 54/1971
 - Suomen ja Norjan välinen sopimus suomalais-norjalaisesta rajavesistökomissiosta 32/1981 ja sopimus kalastuksesta Tenöjoessa 42/2017.
 - Toimintaohjelma vesien likaantumisen vähentämiseksi ja vesiensuojelun toteuttamiseksi Itämeren vesialueella sekä muilla Suomen tasavallan ja Venäjän federaation rajan läheisillä alueilla 77/1992

7

VESILAISIA SÄÄNNÖKSIÄ esimerkiksi

- rakentamisesta vesistöön
- vesivoiman hyväksikäytöstä
- kulkuväylistä ja muista vesiliikennealueista
- puutavaran uitosta
- ojituksesta
- vesistön järjestelystä ja säännöstelystä
- veden johtamisesta nesteenä käytettäväksi ja pohjaveden ottamisesta

8

Soveltamisalat - Suomi

- RED: uusiutuvista lähteistä peräisin oleva energia tai uusiutuva energia (2, 1 art.)
 - tuulienergia – AKL ja RakL; **VL** TalousVyöhl, YVAL, LSL, MML, SähköML, LunL
 - aurinkoenergia – AKL ja RakL (YVAL), LSL, MML, SähköML, LunL
 - geoterminen energia – RakL, **VL** (YSL, YVAL)
 - osmoottinen energia – EI SUOMI?
 - ympäristön energia – lämpöpumput, RakL + muu? **VL/pohjavesi**
 - vuorovesi- ja aaltoenergia ja muu valtamerienergiaa – EI SUOMI
 - vesivoima **VL**, YVAL, (LSL), jne.
 - biomassassa – poltto, YSL, YVAL
 - kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvä kaasu – YSL, Jätel
 - biokaasu – YSL (5b, 5000 t.)
- CRMA: KaivosL, YSL, **VL**, KaivannaisjäteA, RakL, KemTurvL, YVAL, AKL, LSL
 - strategiset hankkeet, strategiset raaka-aineet, liitteen I luettelo (a-p kohdat, yhteensä 16 kpl)
 - kriittiset raaka-aineet, liitteen II luettelo (a-aa kohdat, 30 kpl)
 - ”kriittistä raaka-ainetta koskevalla hankkeella” mitä tahansa kriittisten raaka-aineiden louhinnan, jalostuksen tai kierrätyksen alalla suunniteltua laitosta tai suunniteltua nykyisen laitoksen merkittävää laajentamista tai käyttötarkoituksen muuttamista.
- NZIA: (2 art.), RakL, YSL, KemTurvL, YVAL, LSL, +? **VL**
 - nettonollateknologioiden valmistushankkeet (3(1a)) ja strategiset nettonollahankkeet (10 art);
 - suunniteltu valmistava teollisuuslaitos, laitoksen laajentaminen tai käyttötarkoituksen muuttaminen (3(1d) art.)
 - nettonollateknologia: lopputuotteet, komponentit ja koneet (3(1a))

Ari Ekroos

9

Lain yleinen tavoite (1:1)

- yleisenä tavoitteena on:
 - 1) edistää, järjestää ja yhteensovittaa vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä niin, että se on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä;
 - 2) ehkäistä ja vähentää vedestä ja vesiympäristön käytöstä aiheutuvia haittoja; ja
 - 3) parantaa vesivarojen ja vesiympäristön tilaa

prof. Ekroos

10

10

Vesiasioita

- lupa-asiat
 - rakentaminen ja muut hankkeet
 - pakkotoimioikeudet (lunastaminen ja käyttöoikeuden perustaminen)
 - viranomaisen AVI
- korvausasiat
 - lupa-asian yhteydessä tai erikseen
 - viranomaisen AVI
- hallinto-pakkoasiat (virka-apuasiat) (AVI)
- riita-asiat
 - käräjäoikeudessa vireille haasteella
- rikosasiat
 - käräjäoikeudessa vireille

Prof. Ekroos - Aalto

11

11

Vedet vesilain mukaan

- vesialue (VL 1:3.1,2)
 - alue, joka muutoin kuin tilapäisesti on veden peittämä
- vesialueen ulottuvuus (VL 1:5)
 - vesialueen rajana maata vastaan pidetään keskivedenkorkeuden mukaista rantaviivaa
 - jos vedenkorkeus muuttuu tai on muuttunut pysyvästi, määrätään raja muutoksen jälkeisten vedenkorkeuksien mukaan
 - meren ja maa-alueen rajana on Suomen aluevesien rajoista annetun lain 3 §:n mukainen aluevesien maanpuoleinen raja

Prof. Ekroos - Aalto

12

12

Vedet 2

- Vesistö, VL 1:3 (3-8 kohdat)
 - avopintaiset sisävesialueet luonnollisine ja keinotekoisine osineen lukuun ottamatta "pieniä vesiä"
 - esim. järvet, joet, tekoaltaat, kanavat, jne
 - sovelletaan myös Suomen aluevesiin
- pienet vedet (ei pidetä vesistönä)
 - oja, noro ja sellainen vesiuomaa, jossa ei
 - jatkuvasti virtaa vettä
 - runsasvetisimpänäkään aikana ole riittävästi vettä veneellä kulkea tai uiton toimittamista varten ja jota kalakaan ei voi sanottavassa määrässä kulkea
 - lähde, kaivo ja muu vedenottamo, vesisäiliö ja tekolammikko

13

Vedet 3

- joki (VL 1:3.1,4)
 - virtaavan veden vesistöä, jonka valuma-alue on vähintään sata neliökilometriä
 - (Ennen: vuoden vähävetistä aikaa lukuun ottamatta voidaan kulkea soutamalla, mikäli koski tahi kari ei ole esteenä + vesistö, jossa keskivirtaama on vähintään kaksi kuutiometriä sekunnissa, katsotaan kuitenkin aina joeksi)
- Puro, VL 1:3.1,5
 - jokea vähäisempi virtaavan veden vesistö
- noro
 - jokea pienempi luonnonuoma (valuma-alue <10 km², ei kalankulkua, ei jatkuvaa virtaamaa)
- pohjavesi (VL 1:3.1,7)
 - pohjavedellä tarkoitetaan maa- tai kallioperässä olevaa vettä

14

Vedet 4

- valtaväylä (VL 1:6)
 - joessa syvimmällä kohdalla veden vapaata juoksua, kulkemista, puutavaran uittoa ja kalan kulkua varten
 - valtaväylä myös järvessä tai meressä olevassa salmessa tahi kapeikossa, jossa säännöllisesti harjoitetaan liikennettä tahi puutavaran uittoa taikka jota kala pääasiassa käyttää kulkutienään
 - kolmannes keskivedenkorkeuden mukaisesta vesistön leveydestä
 - milloin vesistössä yleisesti harjoitetaan liikennettä tahi uittoa valtaväylän leveys on vähintään seitsemän metriä
 - AVI voi, jos tärkeät syyt vaativat, hakemuksesta määrätä valtaväylän leveämmäksi tai kapeammaksi sekä sen sijainnin muuallekin

15

Samassa hankkeessa eri menettelyt, esim. tuulivoima

1. HANKE

2. PÄÄTÖS TMS.

3. YMPÄRISTÖLAIT

4. VIRANOMAINEN

Maatuulivoima

Yleiskaava / YVA
Rakennuslupa
(+ lausunnot)MRL, YVAL,
ILMAILULKunta, rak.valv.,
(puol.voim.)

Aluevesituulivoima

YI.k. / YVA
rak.lupa, vesilupa
(Metsähallitus:
vuokrasopimus)MRL, YVAL,
VESILKunta, rak.valv.,
(puol.voim.),
LVV, (Metsähall.
/hallinta)

Talousvyöhyketuulivoima

VN suostumus,
vesilupa
(hyödyntämiskilpailu)TALOUSVYÖH.
LAKI, YVAL,
VESILVN, LVV
(rajavalv. /
puol.voim.)

16

Vedet - MERI

- vesilakia sovelletaan Suomen aluevesiin meressä
 - merensuojelulakia sovelletaan Suomen aluevesien ulkopuolella
- Suomen aluevedet (L Suomen aluevesien rajoista) - aluevedet jakaantuvat sisäisiin aluevesiin sekä ulkoisiin aluevesiin eli aluemereen (2 §)
 - sisäisillä aluevesillä tarkoitetaan aluevesien sitä osaa, jota rajoittavat
 - maan puolella teoreettisen keskivedenkorkeuden mukainen rantaviiva ja
 - jokien suissa joen keskivedenpinnan ja meren keskivedenpinnan leikkausviiva sekä
 - meren puolella ulkorajana murtoviiva, jonka kulma- eli peruspisteet sijaitsevat uloimmilla maastokohdilla, joko mantereella, saarilla, luodoilla tai kareilla
 - aluemeri on sisäisiin aluevesiin välittömästi liittyvä vyöhyke, jonka ulkoraja on kahdentoista meripeninkulman etäisyydellä sisäisten aluevesien ulkorajasta
 - Suomenlahdella ulkorajana on murtoviiva, joka kulkee vähintään kolmen meripeninkulman etäisyydellä keskiviivasta ja jää kaikissa kohdin kansainväliseen merenkulkuun vakiintuneesti käytettävän reittijakoalueen pohjoispuolelle
 - Pohjanlahdella, Perämerellä, Selkämerellä, Ahvenanmerellä ja Itämeren pohjoisosassa alumeren ulkoraja ei missään kohdassa ylitä Ruotsin kanssa sovittua Suomen kalastusvyöhykkeen ja mannermaajalustan rajaa

17

Aluevesi

- Asetuksella:
 - sisäisten aluevesien ulkorajan peruspisteet ja niiden täsmällinen sijainti
 - sisäisten aluevesien maanpuoleisen rajan ja alumeren ulkorajan sijainti
- Asetus Suomen aluevesien rajoista annetun lain soveltamisesta 31.7.1995/993
 - Suomen aluevesien rajoista annetun lain 4 §:n 1momentissa tarkoitetut sisäisten aluevesien ulkorajan peruspisteet, joiden leveys- ja pituusasteet annetaan Suomen kansallisessa koordinaattijärjestelmässä, ovat kolmikymmenvuotiskautena 1995-2024 seuraavat:
 - N:o Pohjoinen leveys Itäinen pituus
 - 1 60° 19,452' 27° 37,202'
 - 2 60° 18,581' 27° 34,716'
 - jne

18

Laki Suomen talousvyöhykkeestä 2004/1058

- Suomen «talousvyöhyke» käsittää Suomen aluevesiin välittömästi liittyvän merialueen, jonka ulkoraja määräytyy Suomen vieraiden valtioiden kanssa tekemien sopimusten mukaisesti ja jonka ulkorajan sijainti osoitetaan valtioneuvoston asetuksella
- Talousvyöhykkeellä sovelletaan
 - ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (468/1994),
 - ympäristönsuojelulakia (86/2000) ja
 - vesilakia (264/1961)
 - Alusten tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä ja öljyvahinkojen torjuntaa koskevista toimenpiteistä talousvyöhykkeellä säädetään aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (300/1979). Lisäksi talousvyöhykkeellä sovelletaan jätelakia (1072/1993) siten kuin siitä erikseen säädetään.
- Valtioneuvosto myöntää luvan toimintaan talousvyöhykkeellä ns. talousvyöhykelupa ("suostumus hyödyntää")
 - Esim. Off-shore tuulivoima
- Valtioneuvoston asetus Suomen talousvyöhykkeestä 2004/1073
 - Määritellään pisteet (esim. 1=60°10.296' - 27°10.866') ja pisteitä yhdistävä suorat linjat (loksodromit)

19

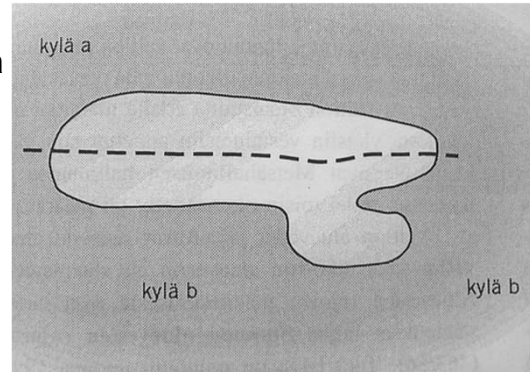
Vesien omistus

- erotettava: pohja ja vesi
 - pohjan omistajalla oikeus veteen
 - "vallitsee vettä" (ei siis omista)
- omistusoikeuteen kuuluu
 - kalastusoikeus
 - oikeus vesivoimaan
- Suomessa (ja Ruotsissa sekä Norjassa) vesien omistus kuuluu pääosin yksityisille
 - eräissä muissa maissa vesialueet ovat pääosin valtion (tai muun julkisyhteisön) omistuksessa

20

Laki sisältävä määräyksiä välirajasta vedessä [ja vesialueen jaosta] 19.9.1902/31

- "järven rannalla sijaitsevilla kylillä olkoon osa järveen rajalinjan ja kylän tilusten mukaan, siten että kukin vallitsee sen osan vettä ja veden alaista pohjaa, joka on lähempänä omaa rantaa kuin toisen" (1 §)
 - KESKIVIIVAPERIAATE KYLIEN VÄLILLÄ
- vesialue siis kuuluu puoleksi kummallekin kylälle yhteisomistuksella
 - jakamattomia vesialueita, yksityisomistus
 - tilojen omistus perustuu osuuteen yhteisestä vesialueesta (jos osuus saatu)

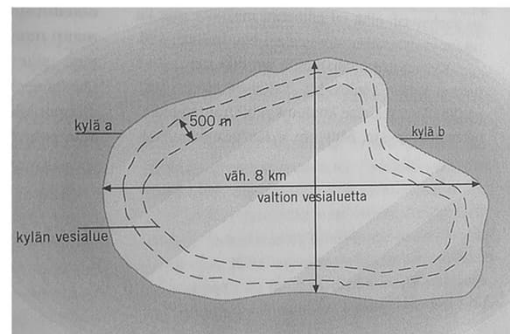
Prof. Ekroos - Aalto

21

21

RANTAMATALAPERIAATE – "suuret selät"

- Selkää, jonka pituus ja leveys on kahdeksan kilometriä tahi enemmän, älköön kylä vallitko ulommalta kuin viisisataa metriä siltä kohdalta rantavettä, josta, tavallisen vedenkorkeuden aikana, kahden metrin syvyys alkaa. (-> SELKÄVEDET VALTION)
 - Jos ulompana on kylään kuuluva saari, olkoon kylällä saarenkin ympärillä yhtäläinen rantamatalaoikeus.
 - Selkää pidettäköön yhtäjaksoisena joistakuista vähäisistä saarista huolimatta
- Mitä isosta selästä on sanottu, koskee merta myös ulapan rannalla sekä saariston ulkopuolella.

Prof. Ekroos - Aalto

22

22

Poikkeukset rantamatalaperiaatteesta

- jos vedessä on erityinen raja tahi oikeus rantamatalaa ulommaksi vanhastaan voimassa tahi erittäin laillisesti määrättyä, taikka jos on iso selkä luettu kylään kuuluvaksi, noudatettakoon sitä
- ylimuistosen nautinnon kautta tahi muulla tavoin laillisesti on saatu yksityinen oikeus saareen, myllypaikkaan tahi erinäiseen kalastuspaikkaan tai kalastukseen toisen kylän rajain sisällä taikka kylän rajain ulkopuolella;
 - kuitenkin olkoon ylimuistosen nautinto kalastuspaikkaan voimassa ainoastaan silloin, kun paikan rajat ovat täysin varmat

Yhteisen alueen jako

- kiinteistönmuodostamislaki 137-147 §:t
- jos erottaminen voi tapahtua kenellekään osakkaalle sanottavaa haittaa tuottamatta
- vesialueen jaon edellytyksenä on lisäksi, että osuuden erottaminen on tarpeen erityistä käyttöä varten tai että jakamiseen on muutoin painavia syitä
- vesialueen jaossa saadaan muodostaa yhteiseksi alueeksi erityinen kalastuspaikka, jos se on tarpeen jaon toteuttamiseksi
 - asianosaisten sopimuksesta voidaan muukin vesialue muodostaa osakaskiinteistöjen yhteiseksi

Veden omistus 2

- avopintaista vettä sekä pohjavettä vallitsee se, jolle kysymyksessä oleva vesi- tai maa-alue kuuluu (VL 2:1)
 - mikäli toiselle kuuluvasta erityisestä oikeudesta ei muuta johdu
- vesisäiliössä sekä kaivossa ja muussa vedenottamossa olevan veden omistaa se, jolle tällainen laitos kuuluu
- joessa tai purossa, joka kuuluu puoliksi kahteen eri kiinteistöön tai kahteen kiinteistöjen yhteiseen alueeseen, on kummankin puolen omistajalla oikeus yhtä suureen osaan siinä virtaavasta vedestä

Vesien yleiskäyttö VL 2:3-6

- liikkuminen
 - jokaisella on oikeus, välttämättä tarpeetonta häiriön aiheuttamista, kulkea vesistössä, missä se on avoinna
 - vesistö katsotaan avoimeksi, jos sitä laillisen oikeuden perusteella ei ole suljettu
 - koskee vastaavasti kulkemista jäällä
- tilapäinen ankkurointi
 - lupa käyttää vierasta vesialuetta tilapäisenä ankkuroimispaikkana - mikäli siitä ei aiheudu toiselle sanottavaa haittaa tahi häiriötä

VL 2:4, veden ottaminen

- Jokaisella on oikeus
 - muutoin kuin pysyvästi ottaa vettä tai jäätä henkilökohtaista tarvetta varten vesistöstä ja 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun vesialueen rajan ulkopuolella olevalta alueelta, milloin se on veden peittämä.
 - satunnaisesti ottaa vähäisessä määrin vettä tai jäätä toiselle kuuluvasta norosta tai sellaisesta lähteestä, joka ei ole sen omistajan tai hänen luvullaan muun henkilön vakituksessa käytössä
- Muusta veden ottamisesta säädetään 4 luvussa
- Ei saa aiheuttaa alueen omistajalle tai muille oikeuden haltijoille haittaa tai vähäistä suurempaa häiriötä

Vastuu kulkemisesta ja laittomista esineistä 13:4

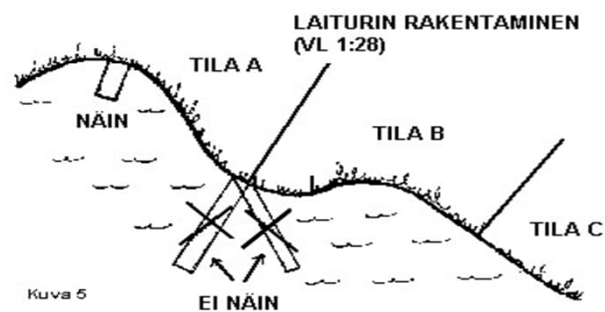
- Aluksen omistaja vastaa vesistöissä kulkemisesta aiheutuneen edunmenetyksen korvaamisesta, jos edunmenetyks on aiheutunut tahallisesta tai huolimattomasta menettelystä.
- Vahingosta, joka vesistöissä kulkemisesta aiheutuu valtaväylään tai yleiseen kulkuväylään laittomasti pannulle esineelle, ei sen omistajalla kuitenkaan ole oikeutta saada korvausta.
 - Sama voimassa tällaisessa väylässä olevan pyydyksen osalta, mikäli vahinkoa ei ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä varomattomuudella.
 - Jos vahingoittuneen omaisuuden puutteellinen kunto tai hoito ovat vaikuttaneet edunmenetyksen aiheutumiseen, tämä on otettava huomioon korvausta määrättäessä.

Esineiden poistamisoikeus 2:3.1,5

- valtaväylässä tai yleisessä kulkuväylässä olevia pyydyksiä ja muita irtaimia esineitä, jotka haittaavat kulkemista, saa niitä vahingoittamatta kulkemista varten tilapäisesti siirtää paikaltaan
 - samoin väylän ulkopuolella oleva irtain esine, joka kohtuutonta haittaa aiheuttavalla tavalla estää kulkemisen

Rannan omistajan oikeus (pienää yleiskäyttöä) 2:5

- yksityistä tarvetta varten oikeus asettaa rannan edustalle vesistöön veneen kiinnityspaalu tai -poiju taikka
- rakentaa rantaansa toisen vesialueelle ulottuva laituri, venevaja tai muu näihin verrattava rakennelma
- mikäli se voi tapahtua tuottamatta vesialueen omistajalle vahinkoa tai huomattavaa haittaa ja aiheuttamatta vesistössä tämän VL 1:12-15 §:ssä tarkoitettua muutosta tai seurausta
- oikeutta ei kuitenkaan ole satama-alueella tai muulla erityiseen käyttöön otetulla vesialueella

2:5a, johdon sijoittaminen toisen alueelle

- Hankkeesta vastaavalla on oikeus sijoittaa valtaväylän tai puron alittava vesi-, viemäri- ja voimajohto, tietoliikennekaapeli sekä muu vaikutuksiltaan niihin rinnastuva johto toisenkin vesialueelle, jos sen:
 - 1) sijoittaminen ei edellytä lupaa 3 luvun 2 §:n nojalla;
 - 2) sijoittamisesta ei määrätä ympäristönsuojelulain nojalla;
 - 3) sijoittamisesta ei aiheudu vähäistä suurempaa haittaa alueen omistajalle.
- Hankkeesta vastaavan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettusta toimenpiteestä vesialueen omistajalle vähintään 60 vuorokautta ennen toimenpiteen suorittamista.

Oikeus poistaa matalikko, 2:6

- jokaisella, joka kärsii lietteestä, matalikosta tai muusta niihin verrattavasta vesistön käyttöä koskevasta haitasta
- oikeus ilman lupaa toisenkin vesialueella suorittaa haitan poistamiseksi tarpeellinen vesistön tilan ja käyttömahdollisuuksien parantamista koskeva toimenpide
 - jos siitä ei aiheudu VL 3:2 tai 3:3 seurauksia tai huomattavaa haittaa omistajalle taikka YSL:n pilaantumista, jolloin lupa tarpeen
- Toisen maalle sijoittaminen vaatii suostumusta, 2:6.2
- Ilmoitusvelvollisuus, 2:6.3 (30vrk, ELY/omistaja)

Ilmoitus poistamisesta, "ruoppausilmoitus", VL 2:6.3

- työn aloittamisesta ja suorittamisesta on, *ennakolta ilmoitettava* (30 pv ennen)
 - vesialueen omistajalle tai, vesialueen kuuluessa yhteisalueen osakkaille, yhteisalueen osakaskunnalle yhteisaluelain 26.3 §:n mukaisesti
 - Elylle tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle
 - Ks. VL 15 luku
- 3:3.1,7: aina lupa, jos vesialueen ruoppaaminen, kun ruoppausmassan määrä ylittää 500 m³, jollei kyse ole julkisen kulkuväylän kunnossapidosta

33

Eräiden vesiluontotyyppien suojeleminen, VL 2:11

- luonnontilan vaarantaminen on kielletty
 - Luonnontilainen enintään kymmenen hehtaarin suuruinen flada, kluuvijärvi tai lähde
 - muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitseva noro tai enintään yhden hehtaarin suuruinen lampi tai järvi
- Lupaviranomainen voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen kiellosta, jos vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu
 - Jos seuraus aiheutuisi hankkeesta, johon on haettu lupaa, lupa-asian yhteydessä on viran puolesta tutkittava kysymys poikkeuksen myöntämisestä

34

VESILAIN RAKENNE (299 §:ää)

- 1 luku, Yleiset säännökset
- 2 luku, Yleiset oikeudet, velvollisuudet ja rajoitukset
- 3 luku, Luvanvaraiset vesitaloushankkeet
- 4 luku, Veden ottaminen
- 5 luku, Ojitus
- 6 luku, Keskivedenkorkeuden pysyvä muuttaminen
- 7 luku, Säännöstely
- 8 luku, Vesivoiman hyödyntäminen
- 9 luku, Puutavaran uitto
- 10 luku, Kulkuväylät ja muut vesiliikennealueet
- 11 luku, Hakemusmenettely
- 12 luku, Vesioikeudellinen yhteisö
- 13 luku, Korvaukset
- 14 luku, Valvonta ja hallintopakko
- 15 luku, Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano
- 16 luku, Rangaistussäännökset
- 17 luku, Kiinteistöoikeudellisia säännöksiä
- 18 luku, Erinäisiä säännöksiä
- 19 luku, Voimaantulo

Prof. Ekroos - Aalto

35

35

LUVANVARAISUUS YLEISESTI

- Yleinen luvanvaraisuus VL 3:2
 - Vanha VL: muuttamiskielto, sulkemiskielto
- Aina luvanvaraiset hankkeet VL 3:3
 - Luettelo eräistä hankkeista
- Muita luvanvaraisuussäännöksiä, esim.
 - Ojitus, 5 luku
 - Puutavaran uittaminen, 9 luku
- LUPAVIRANOMAINEN ON LVV

prof. Ekroos

36

36

Luvanvaraisuus (VL 3:2) - vaikutusperusteisesti

- Vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos:
 - 1) aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleistä vedenvähyyttä;
 - 2) aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista;
 - 3) melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön;
 - 4) aiheuttaa vaaraa terveydelle;
 - 5) olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä;
 - 6) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa kalastukselle tai kalakannoille;
 - 7) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vesiliikenteelle tai puutavaran uitolle;
 - 8) vaarantaa puron uoman luonnontilan säilymisen; tai
 - 9) muulla edellä mainittuun verrattavalla tavalla loukkaa yleistä etua.

Prof. Ekroos - Aalto

37

37

Luvanvaraisuus, VL 3:2 (jatkuu)

- Vesitaloushankkeella on lisäksi oltava lupaviranomaisen lupa, jos 1 momentissa tarkoitettu muutos aiheuttaa edunmenetystä toisen vesialueelle, kalastukselle, veden saannille, maalle, kiinteistölle tai muulle omaisuudelle. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos edunmenetys aiheutuu ainoastaan yksityiselle edulle ja edunhaltija on antanut hankkeeseen kirjallisen suostumuksensa.
- Lupaviranomaisen lupa tarvitaan myös:
 - 1) sellaiseen noron tai ojan taikka sen vedenjuoksun muuttamiseen, josta aiheutuu vahinkoa toisen maalle, jos asianomainen ei ole antanut tähän suostumustaan eikä kyse ole 5 luvussa tarkoitettusta ojituksesta;
 - 2) sellaiseen vesialueelle tehtävän rakennelman käyttöön, josta aiheutuu häiriötä toisen kiinteistön käytölle eikä asianomainen ole antanut tähän suostumustaan.

Lupa tarvitaan myös luvan saaneen vesitaloushankkeen muuttamiseen, jos muutos loukkaa 1–3 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisiä tai yksityisiä etuja.

Prof. Ekroos - Aalto

38

38

Luvanvaraisuus 3 (VL 3:3) – aina lupa

- Aina luvanvaraiset vesitaloushankkeet
- 3:2:ssa tarkoitetuista seurauksista riippumatta seuraavilla vesitaloushankkeilla on aina oltava lupaviranomaisen lupa:
 - 1) valtaväylän tai yleisen kulku- tai uittoväylän sulkeminen tai supistaminen sekä väylän käyttämistä vaikeuttavan laitteen tai muun esteen asettaminen;
 - 2) veden ottaminen vesihuoltolaitoksen tai vesihuoltolaitokselle vettä toimittavan tarpeisiin taikka siirrettäväksi muualla käytettäväksi, muu pohjaveden ottaminen, kun otettava määrä on yli 250 kuutiometriä vuorokaudessa sekä muu toimenpide, jonka seurauksena pohjavesiesiintymästä poistuu muutoin kuin tilapäisesti pohjavettä vähintään 250 kuutiometriä vuorokaudessa;
 - 3) veden imeyttäminen maahan tekopohjaveden tekemiseksi tai pohjaveden laadun parantamiseksi;
 - 4) sillan tai kuljetuslaitteen tekeminen yleisen kulku- tai valtaväylän yli;
 - 5) vesi-, viemäri-, voima- tai muun johdon tekeminen yleisen kulkuväylän ali;
 - 6) maa-alueen muuttaminen pysyvästi vesialueeksi vesistön vedenkorkeutta nostamalla;
 - 7) vesivoimalaitoksen rakentaminen;
 - 8) vesialueen ruoppaaminen, jos ruoppausmassan määrä ylittää 500 kuutiometriä, jollei kyse ole julkisen kulkuväylän kunnossapidosta;
 - 9) ruoppausmassan sijoittaminen hylkäämistarkoituksessa Suomen aluevesillä, jollei kyse ole merkityksettömän pienestä määrästä ruoppausmassaa;
 - 10) maa-aineksen ottaminen vesialueen pohjasta muuhun kuin tavanomaiseen kotitarvekäyttöön;
 - 11) uiton vakinaisen toimintapaikan perustaminen.

Prof. Ekroos - Aalto

39

39

Luvanmyöntämisedellytykset (VL 3:4)

- Lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos:
 - 1) hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua; tai
 - 2) hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.
- Lupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos vesitaloushanke vaarantaa yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.
- Hakijalla on oltava oikeus hankkeen edellyttämiin alueisiin. Jos hakija ei omista aluetta tai hallitse sitä pysyvällä käyttöoikeudella, luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalle myönnetään oikeus alueen käyttämiseen siten kuin 2 luvussa säädetään tai että hakija esittää luotettavan selvityksen siitä, miten oikeus alueeseen järjestetään.

Prof. Ekroos - Aalto

40

40

Yleisten hyötyjen ja menetysten arviointi, 3:6

- Arvioidaan yleiseltä kannalta
 - Arvioinnissa voidaan käyttää raha-arvoa, jos hyödyn tai menetyksen suuruus voidaan määrittää rahassa.
- Arvioinnissa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa ja merenhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.
- Arvioinnissa on otettava huomioon myös, mitä tulvariskien hallinnasta annetun lain (620/2010) mukaisessa tulvariskien hallintasuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen tulvariskeistä ja niiden hallinnan tavoitteista hankkeen vaikutusalueella sekä toimenpiteistä, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan

Yksityisten hyötyjen ja menetysten arviointi, 3:6

- Yksityisenä hyötynä otetaan huomioon maa- tai vesialueen tai muun omaisuuden tuottavuuden tai käytettävyyden parantumisesta aiheutuva omaisuuden käyttöarvon lisääntyminen sekä hankkeen toteuttamisesta välittömästi saatava muu etu.
- Hankkeesta aiheutuvana yksityisenä menetyksenä otetaan huomioon:
 - 1) hakijalle myönnettävät käyttö- tai lunastusoikeudet;
 - 2) kustannukset sellaisista vahingoista ja käyttöoikeuksista, joista hakija on hankkeen toteuttamiseksi erikseen sopinut asianosaisen kanssa, ja vastaavassa tarkoituksessa hakijalle vapaaehtoisesti luovutettujen alueiden hankkimiskustannukset; sekä
 - 3) muut hankkeeseen osallistumattomalle taholle ja tässä laissa tarkoitettulle ojituksen passiiviosakkaalle aiheutuvat menetykset.

Luvanmyöntämisedellytykset (VL 3:5)

- Suhde maankäytön suunnitteluun, VL 3:5:
 - Lupa-asiaa ratkaistaessa on otettava huomioon asemakaava. Lisäksi on otettava huomioon, mitä alueidenkäyttölaissa säädetään maakuntakaavan ja yleiskaavan oikeusvaikutuksista.
 - Lupa-asiaa ratkaistaessa on katsottava, ettei lupa merkittävästi vaikeuta kaavan laatimista.

Yleiset lupamääräykset 3:10

- Lupapäätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset:
 - 1) hankkeesta ja sen toteuttamisesta aiheutuvien haittojen välttämisestä siten kuin 2 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetään;
 - 2) maisemoinnista ja muusta työn jälkien poistamisesta; sekä
 - 3) vesistön ja pohjavesiesiintymän tilan säilyttämistä varten tarpeellisista toimenpiteistä ja laitteista.
- Vesistön vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavan hankkeen lupapäätöksessä on lisäksi tarvittaessa annettava määräykset veden enimmäis- tai vähimmäiskorkeudesta ja veden juoksutuksen järjestämisestä.
- Jos hankkeesta aiheutuu ympäristönsuojelulain 5 §:ssä tarkoitettua ympäristön pilaantumista vesialueella tai sen vaaraa, lupamääräyksiä annettaessa on sovellettava myös, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään lupamääräysten antamisesta

Muita määräyksiä 3:11-15

- Tarkkailuvelvoite
 - määrättävä luvanhaltija tarvittaessa tarkkailemaan hankkeen toteuttamista ja sen vaikutuksia
 - Yhteistarkkailu mahdollinen
- Kulkuyhteydet
 - Valtaväylään tai yleiseen kulkuväylään vaikuttava hanke on lupapäätöksessä määrättävä toteutettavaksi niin, että liikennettä voidaan vesistössä harjoittaa edelleen ilman huomattavaa haittaa.
- Kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu
 - Jos vesitaloushankkeesta aiheutuu kalakannoille tai kalastukselle vahinkoa, hankkeesta vastaava on veloitettava ryhtymään toimenpiteisiin vahinkojen ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi (kalatalousvelvoite) taikka
 - määrättävä maksamaan tällaisten toimenpiteiden kohtuullisia kustannuksia vastaava maksu kalataloustehtäviä hoitavalle elinvoimakeskukseen (kalatalousmaksu).
 - Kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelma ja kalatalousmaksun käyttösuunnitelma

Prof. Ekroos - Aalto

45

45

Lupamääräysten tarkistaminen 3:20

- Toistaiseksi voimassa olevaa lupaa koskevassa lupapäätöksessä voidaan määrätä hankkeen vesiympäristöä ja sen käyttöä koskevat lupamääräykset tarkistettaviksi määräajassa, jos tämä on tarpeen hankkeesta aiheutuvien merkittävien haittojen välttämiseksi.
- Lupapäätöksessä on tällöin määrättävä, mihin mennessä luvanhaltijan on saatettava yksilöityjen lupamääräysten ajanmukaisuus Lupa- ja valvontaviraston tutkittavaksi ja mitä selvityksiä tuolloin on esitettävä
- Tarkistaminen mahdollinen myös LVV:n määräyksestä (VL 3:21)

Prof. Ekroos - Aalto

46

46

Lupamenettelystä, VL 11 luku

- Vireillepano
 - Asia pannaan vireille Lupa- ja valvontavirastossa hakemuksella. Hankkeesta vastaavan on tehtävä hakemus sähköisesti, mutta hakijan asemassa oleva luonnollinen henkilö saa toimittaa hakemuksen paperisena.
- Hakemuksen sisältö, 3 §
 - 1) asian ratkaisemisen kannalta riittävä selvitys hankkeen tarkoituksesta ja hankkeen vaikutuksista yleisiin etuihin, yksityisiin etuihin ja ympäristöön;
 - 2) suunnitelma hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä;
 - 3) arvio hankkeen tuottamista hyödyistä ja edunmenetyksistä maa- ja vesialueen rekisteriyksiköille ja niiden omistajille sekä muille asianosaisille;
 - 4) selvitys toiminnan vaikutusten tarkkailusta.
- 4 §, Hakemuksen laatijan pätevyys
- 5 §, Hakemuksen täydentäminen
- 6 §, Lausunnot
- 7 §, Muistutukset ja mielipiteet
- 8 §, Hakijan selitys
- 10 §, Tiedoksianto ja tiedottaminen
- 11 a §, YVA-selostuksen ja hakemuksen yhteiskuuleminen
- 12 §, Yhteiskäsittely (YSL, LSL, VL)

Lupamenettelystä, VL 11 luku (jatkuu)

- 14 §, Tarkastus
- 15 §, Suullinen todistelu
- 16 §, Erityisen selvityksen hankkiminen
- 17 §, Päätösharkinta
- 18 §, Asian ratkaiseminen osittain
- 19 §, Aikaisemman päätöksen muuttaminen
- 20 §, Vakuus
- 21 §, Päätöksen sisältö
- 22 §, Päätöksen tiedoksianto ja päätöksestä tiedottaminen
- 23 §, Edunvalvontakustannusten korvaaminen
- 24 §, Asian käsittely kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa
- 24 a §, Tiedoksianto ja tiedottaminen yhteensovittavassa menettelyssä